

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการพัฒนากระบวนการสหกรณ์ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี

โดย นอรดิน เจะแล และคณะ

สิงหาคม 2549

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการพัฒนาขบวนการสหกรณ์ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี

คณะผู้วิจัย

สังกัด

1. นอรดิน เจะแล	สำนักงานสหกรณ์จังหวัดปัตตานี
2. อาหามะ แหละ	ธนาคารเพื่อการเกษตร
และสหกรณ์การเกษตรจังหวัดปัตตานี
3. ยูภาณี คุปต์กาญจนากุล	สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดปัตตานี
4. อัสลินา ระเด่นอาหมัด	สำนักงานสหกรณ์จังหวัดปัตตานี
5. ฉ่ำฝื่อ ล่าเต๊ะ	สำนักงานสหกรณ์จังหวัดปัตตานี

ชุดโครงการพัฒนาขบวนการสหกรณ์ในพื้นที่ 36 จังหวัด

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

คำนำ

รายงานวิจัยโครงการพัฒนาขบวนการสหกรณ์ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ในครั้งนี้ เป็นการศึกษากระบวนการเสริมสร้างการเชื่อมโยงเครือข่ายพันธมิตร ระหว่างสหกรณ์ที่จดทะเบียน เป็นนิติบุคคลตาม พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และสหกรณ์ภาคประชาชน โดยใช้กระบวนการ วิจัยเชิงปฏิบัติการของทีมงานวิจัยจังหวัด ในลักษณะการจัดเวทีประชาชน สร้างกระบวนการเรียนรู้ในการ พัฒนากลุ่ม/องค์กร ในลักษณะของการสร้างคุณค่าสหกรณ์ให้ตระหนักถึงความร่วมมือ และช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน ตลอดจนการปรับกระบวนการทัศน์และวิถีคิดเชิงบูรณาการให้แก่ผู้นำ เพื่อให้มีศักยภาพและความพร้อมในการบริหารจัดการองค์กร รวมทั้งการหนุนเสริมให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม ในการจัด กรอบทิศทางการดำเนินงานของกลุ่ม/องค์กร ที่คำนึงถึงปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง และการ หนุนเสริมการเชื่อมโยงเครือข่ายพันธมิตร ระหว่างกลุ่ม / องค์กรประชาชนและสหกรณ์ในพื้นที่จังหวัด ให้มีความเข้มแข็ง สามารถเป็นที่พึ่งของสมาชิก ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการแก้ปัญหาความ ยากจน

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า เนื้อหาสาระของรายงานวิจัยฉบับนี้ คงจะเกิดประโยชน์ต่อนักวิจัยและนักพัฒนา ที่มีภารกิจในการสร้างความเข้มแข็งให้องค์กรชุมชน ตลอดจนผู้สนใจและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคน และใคร่ขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนสนับสนุนอย่างสำคัญ ได้แก่ผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี รองผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี(คุณพรณี แก่นสุวรรณ)สหกรณ์จังหวัดปัตตานี(คุณสุเมธ ทอธราเมธา) พัฒนาการจังหวัดปัตตานี ผู้อำนวยการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดปัตตานี อาจารย์สนั่น เพ็งเหมือน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ทุกคน ผู้นำสหกรณ์ ผู้องค์กรทุกองค์กร และทีมงานวิจัยทุกคน ที่ช่วยกันสนับสนุนการดำเนินงานโครงการวิจัย

หากมีข้อบกพร่องประการใด ขอน้อมรับและยินดีรับข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงแก้ไข ให้ดีขึ้นต่อไป ขอขอบคุณ

นอรดีน เจะแล

หัวหน้าโครงการวิจัยฯปัตตานี

สิงหาคม 2549

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญภาพ	ค-ง
สารบัญตาราง	จ
สารบัญแผนภูมิ	ฉ
บทสรุปผู้บริหาร	๗-๗
บทที่ 1 บทนำ	1-6
บทที่ 2 บริบทปัตตานี	7-37
บทที่ 3 ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง	38-48
บทที่ 4 ขั้นตอนและกระบวนการสร้างเครือข่ายคุณค่าของทีมวิจัย	49-68
บทที่ 5 เครือข่ายที่เกิดขึ้น	69-74
5.1 เครือข่ายบุญโศสันติสุข	75-111
5.2 เครือข่ายสหกรณ์ลุ่มน้ำสายบุรี	112-125
5.3 เครือข่ายสหกรณ์ปัตตานี	126-148
5.4 เครือข่ายรักษะถิ่นเขาตม	149-154
5.5 เครือข่ายย่อย	155-180
บทที่ 6 บทสังเคราะห์เครือข่ายคุณค่ากับการแก้ไขปัญหาความยากจน	181-183
บทที่ 7 สรุปและข้อเสนอแนะ	184-192
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	
รายชื่อทีมวิจัย	
รายชื่อที่ปรึกษา	
คำเสนอแนะของที่ปรึกษา	
สำเนาบันทีกข้อตกลง ปัตตานี – ภูเก็ต	
สำเนาบันทีกข้อตกลงเจรจาแลกเปลี่ยนสินค้า	
สำเนาภาพถ่ายกิจกรรม	

สารบัญภาพ

ภาพถ่ายที่	หน้า
5.1 ภาพประธานสหกรณ์การเกษตรระพี จำกัด กล่าวเปิดเวที	78
5.2 ภาพหัวหน้าโครงการฯ เติมเต็มแนวคิดการเสริมสร้างเครือข่ายคุณค่า	79
5.3 ภาพกิจกรรมวันขับเคลื่อนกิจกรรมการตลาดนำร่อง	83
5.4 ภาพการประชุมสรุปบทเรียนกิจกรรมเครือข่ายการตลาดนำร่อง	84
5.5 ภาพการประชุมเวทีปมเพาะ และขยายผล	87
5.6 ภาพเวทีการประเมินผลเครือข่ายและทบทวนแผนกลยุทธ์ของสหกรณ์	90
5.7 ภาพแกนนำเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตำบลราไวย์ จังหวัดภูเก็ต ดูแหล่งผลิตเครื่องแต่งกายมุสลิม ในพื้นที่อำเภอสายบุรี อำเภอกะพ้อ	92
5.8 ภาพคณะแกนนำเครือข่ายสหกรณ์ปัตตานี ถึงจังหวัดภูเก็ต	94
5.9 ภาพการต้อนรับด้วยรอยยิ้มและมิตรภาพ	94
5.10 ภาพเวทีแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ ประสบการณ์เครือข่าย	95
5.11 ภาพเวทีเจรจารับช่วงงาน เครื่องแต่งกายมุสลิม และศึกษาการเลี้ยงผึ้ง	96
5.12 ภาพเวทีสรุปบทเรียนการสัมมนาเครือข่าย	96
5.13 ภาพการลงนามบันทึกข้อตกลงรับช่วงงานปัตตานี & ภูเก็ต	98
5.14 ภาพการประสานมือ ประสานใจ เพื่อความยั่งยืน	98
5.15 ภาพเวทีประชุมวางกรอบทิศทางการดำเนินงานของกลุ่มสมาชิกเครือข่าย บ้านบาสุกา	100
5.16 ภาพเวทีประชุมแนะนำบัญชีครัวเรือนและบัญชีของกลุ่ม	102
5.17 ภาพเวทีรายงานความก้าวหน้าเครือข่ายบุญโด้สันติสุข บอกอารมณ์ ความรู้สึกของแกนนำเครือข่าย	103
5.18 ภาพแกนนำเครือข่ายบุญโด้สันติสุขร่วมเวทีประเมินผลและเครือข่าย	105
5.19 ภาพเวทีประเมินผลเครือข่ายบุญโด้สันติสุข & เครือข่ายภูเก็ตวิสาหกิจ ชุมชนบ้านราไวย์	108
5.20 ภาพหัวหน้าโครงการฯ อธิบายแนวคิดเครือข่ายคุณค่า	114
5.21 ภาพเวทีประชุมแกนนำเครือข่ายสหกรณ์ลุ่มน้ำสายบุรี	117
5.22 ภาพเวทีประชุมแกนนำเครือข่ายสหกรณ์ลุ่มน้ำสายบุรี ครั้งที่ 2	120

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพถ่ายที่	หน้า
5.23 ภาพผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรไม้แก่น จำกัด บรรยายเครือข่ายตลาดเร่	122
5.24 ภาพประสานมือ ประสานใจ สร้างเครือข่ายยั่งยืน	123
5.25 ภาพเวทีผู้นำสหกรณ์ในจังหวัดปัตตานี	126
5.26 ภาพผู้นำสหกรณ์ องค์กร ร่วมเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	127
5.27 ภาพเวทีประชุมตัวแทนสหกรณ์ กลุ่มผู้ผลิต ครั้งที่ 3	130
5.28 ภาพเวทีประชุมทำแผนธุรกิจเครือข่ายสหกรณ์ปัตตานี	135
5.29 ภาพแบ่งกลุ่มย่อยทำแผนการรวบรวมสินค้าของเครือข่าย	138
5.30 ภาพการประสานมือ ประสานใจ เราทำได้! เราทำได้! เราทำได้!	139
5.31 ภาพ ดร.สยมพร โยธาสมุทร (มก.) บรรยาย การสร้างเครือข่ายคุณค่า อ.สนั่น เพ็งเหมือน(มอ.) บรรยายเทคนิคการเจรจาต่อรอง	139
5.32 ภาพการเจรจาเสนอสินค้า และการลงนามบันทึกข้อตกลง ที่จังหวัดเชียงใหม่	140
5.33 ภาพการเจรจาเสนอสินค้า และการลงนามบันทึกข้อตกลง ที่จังหวัดพะเยา	141
5.34 ภาพการเจรจาเสนอสินค้า และการลงนามบันทึกข้อตกลง ที่จังหวัดนครสวรรค์	141
5.35 ภาพ นายอาฮามะ กิไร บรรยายรูปแบบเครือข่าย	149
5.36 ภาพเวทีการประชุมผู้นำกลุ่มน้ำบุญดู	156

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 แสดงแผนการดำเนินงานของทีมีวิจัยจังหวัดปัตตานี	6
2.1 แสดงหน่วยการปกครอง	10
2.2 แสดงจำนวนประชากรและครัวเรือนรายเทศบาล	11
2.3 แสดงจำนวนประชากรและครัวเรือน (จำแนกรายอำเภอ)	12
2.4 แสดงข้อมูลสหกรณ์ทุกประเภทในจังหวัดปัตตานี	13
2.5 แสดงข้อมูลสถานะสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดปัตตานี	14
2.6 แสดงข้อมูลสถานะสหกรณ์กองทุนสวนยางในจังหวัดปัตตานี	16
2.7 แสดงข้อมูลสถานะสหกรณ์ประมงในจังหวัดปัตตานี	17
2.8 แสดงข้อมูลสถานะสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดปัตตานี	19
2.9 แสดงข้อมูลสถานะสหกรณ์ร้านค้าในจังหวัดปัตตานี	19
2.10 แสดงข้อมูลสถานะสหกรณ์บริการในจังหวัดปัตตานี	20
2.11 แสดงข้อมูลกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดปัตตานี	21
2.12 แสดงการปล่อยสินเชื่อและชำระคืนเงินกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองจังหวัดปัตตานี	23
2.13 แสดงปริมาณธุรกิจกิจกรรมเครือข่าย	27
2.14 แสดงรายชื่อกรรมการเครือข่าย OTOP ระดับจังหวัด	31
3.1 แสดงการวิเคราะห์ข้อมูลคนจนจดทะเบียน	46-47
4.1 แสดงกิจกรรมที่ดำเนินการในช่วงที่ 1 (Phase 1) เดือนสิงหาคม – ธันวาคม 2548	50-59
4.2 แสดงกิจกรรมที่ดำเนินการในช่วงที่ 2 (Phase 2) เดือน มกราคม – สิงหาคม 2549	60-68
5.1 แสดงผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรกะพ้อ จำกัด	77
5.2 แสดงผลสรุปปริมาณและ มูลค่าสินค้า ของกิจกรรมนาร่อง	83
5.3 แสดงปริมาณและมูลค่าที่ดำเนินการในรอบแรก	105
5.4 แสดงผลการเชื่อมโยงเครือข่ายการตลาด ในนามเครือข่ายสหกรณ์ปัตตานี	134
5.5 แสดงผลการขับเคลื่อนเครือข่ายการตลาดตามโครงการพัฒนาเครือข่าย เชื่อมโยงธุรกิจของสหกรณ์/กลุ่มผู้ผลิตปัตตานี ปี 2549	142
5.6 แสดงรายชื่อคณะกรรมการเครือข่ายเครื่องแต่งกายมุสลิม	158

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่

หน้า

2.1	แสดงประเภทผลิตภัณฑ์ OTOP ปัตตานี	30
2.2	แสดงโครงสร้างเครือข่ายชุมชนสหกรณ์การเกษตรปัตตานี จำกัด	33
2.3	แสดงโครงสร้างเครือข่ายชมรมสหกรณ์ระดับจังหวัดปัตตานี	34
2.4	แสดงโครงสร้างเครือข่าย OTOP จังหวัดปัตตานี	36
5.1	แสดงกระบวนการเชื่อมโยงเครือข่ายพันธมิตรและรูปแบบเครือข่ายของทีมีวิจัยปัตตานี	70
5.2	ร่างรูปแบบเครือข่ายบูโดสันติสุข	81
5.3	รูปแบบเครือข่ายบูโดสันติสุข	88
5.4	รูปกระบวนการขับเคลื่อนเครือข่ายการตลาดปัตตานี-ภูเก็ต	104
5.5	ร่างรูปแบบเครือข่ายสหกรณ์ลุ่มน้ำสายบุรี	117
5.6	รูปแบบเครือข่ายตลาดเร็ว อำเภอไม้แก่น	122
5.7	รูปแบบเครือข่ายสหกรณ์ลุ่มน้ำสายบุรี	124
5.8	รูปแบบเครือข่ายสหกรณ์ปัตตานี	133
5.9	รูปแบบเครือข่ายรักษะถิ่นเขาตุม	153
5.10	รูปแบบเครือข่ายการตลาดเครื่องแต่งกายมุสลิม	160
5.11	รูปแบบเครือข่ายการตลาดจักสาน/ศิลปประดิษฐ์	164
5.12	รูปแบบเครือข่ายผู้ผลิตน้ำบูดู	169
6.1	แสดงระบบการเสริมสร้างเครือข่ายคุณค่า	182
6.2	แสดงระบบการเสริมสร้างเครือข่ายบูโดสันติสุข	182

บทสรุปผู้บริหาร

ความเป็นมาและกระบวนการวิจัย

การดำเนินการโครงการวิจัย โครงการพัฒนาขบวนการพื้นที่จังหวัดปัตตานีในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายพันธมิตรระหว่างกลุ่ม/องค์กรประชาชน และสหกรณ์ในพื้นที่จังหวัด เพื่อให้เกิดการหนุนเสริมการพัฒนาศักยภาพคนและองค์กรในการแก้ปัญหาความยากจน

โครงการวิจัย ได้วางกรอบการปฏิบัติในการพัฒนาขบวนการสหกรณ์ ในพื้นที่จังหวัด ซึ่งประกอบไปด้วย สหกรณ์ที่จดทะเบียน ได้แก่ สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ประมง สหกรณ์นิคม สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์บริการ และสหกรณ์ภาคประชาชน ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิต กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กลุ่มเกษตรกร ธนาคารหมู่บ้านตามแนวพระราชดำริ กลุ่มอาชีพ กลุ่มสตรี กองทุนหมู่บ้านวิสาหกิจชุมชน โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติของทีมวิจัย มุ่งไปที่องค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน ส่วนแรก คือ การพัฒนาผู้นำกลุ่ม / องค์กรในลักษณะของการสร้างคุณค่า สหกรณ์ให้ตระหนักถึงการร่วมมือ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนการปรับกระบวนการทัศนและวิธีคิดเชิงบูรณาการให้แก่ผู้นำ เพื่อให้มีศักยภาพและความพร้อมในการบริหารจัดการองค์กร ส่วนที่สอง คือการหนุนเสริมให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดกรอบทิศทางงานของกลุ่ม/องค์กร ที่คำนึงถึงปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง และส่วนที่สาม คือหนุนเสริมการเชื่อมโยงเครือข่ายพันธมิตรในระหว่างกลุ่ม/องค์กรประชาชนและสหกรณ์ในพื้นที่จังหวัด

ตามแผนการปฏิบัติงานของทีมวิจัยจังหวัดปัตตานี กำหนดพื้นที่เป้าหมายในการศึกษาเป็น 3 โซน กล่าวคือ

1. โซนพื้นที่อำเภอกะพ้อ
2. โซนพื้นที่มากกว่า 1 อำเภอที่มีพื้นที่ติดต่อกัน
3. โซนพื้นที่ทั้งจังหวัดในรูปแบบการเปิดเวทีสาธารณะ เพื่อแสวงหาองค์กรที่มีความพร้อมและสมัครใจร่วมเครือข่ายพันธมิตร และได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการตามกระบวนการวิจัย ดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ข้อมูลทางสังคม/วิเคราะห์ ผู้นำ และองค์กร
2. ตรวจสอบข้อมูลคนจนจดทะเบียนของสมาชิกสหกรณ์และองค์กรประชาชน
3. กำหนดพื้นที่ / ผู้นำสหกรณ์ / ผู้นำองค์กรเป้าหมาย
4. พบปะผู้นำองค์กร แลกเปลี่ยนความคิดเห็น / ประสานเพื่อร่วมเวที
5. จัดเวทีแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ผู้นำองค์กร ชี้แจงทำความเข้าใจการสร้างความเข้มแข็ง / การสร้างเครือข่ายพันธมิตร
6. ร่วมค้นหาปัญหา / ความต้องการร่วม / จุดเชื่อม / วางรูปแบบเครือข่าย

4. สภาพทั่วไป

4.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดปัตตานี ตั้งอยู่ภาคใต้ของประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพฯ 1,055 กม. มีเนื้อที่ประมาณ 1,940.35 ตร.กม. หรือประมาณ 1,212,723 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอไทย
ทิศใต้	ติดต่อกับ	จังหวัดยะลา และนราธิวาส
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอไทย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	จังหวัดสงขลา

แผนที่แสดงที่ตั้งและอาณาเขต

